

1980 – 1989
Uppdaterad 2010-01-04

KRONOLOGI ÖVER FLYGET I SVERIGE

1980

SAS bildar SAS Commuter Division för flygtrafik av matarkaraktär, främst avseende Kastrup i Köpenhamn. Verksamheten kom igång på allvar först 1984 med användning av Fokker F-27 samt, mellan Malmö och Köpenhamn, av svävare.

Flygvapnets flygsäkerhet förbättras. Under 1980 inträffade fem totalhaverier med en omkommen.

Det första ultralätta flygplanet i landet, en Weedhopper, får flygtillstånd.¹

Armén hyr tre Hughes 269C helikoptrar från Saab Helikopter. Den militära beteckningen blir HKP 5B.

Företaget Fiskflyg AB med bas i Porjus köper sina första helikoptrar, en Bell 47G-2 och en Bell 47G-4.²

Flygtidskriften "Mach" utkommer med sitt första nummer under våren.³

1980, 1 januari: Arméflyget blir ett självständigt truppdrag inom armén.

1980, 25 januari: Saab och Fairchild beslutar att tillsammans producera ett nytt trafikflygplan för ca 30 passagerare.

1980, 10-12 mars: Två HKP 6 från AF 1 försedda med siktesutrustning och robotattrapper genomför pansarvärnshelikopterförsök under arméns slutövning i Norrbotten. Senare under samma månad fortsätter försöken med fyra HKP 6 i Linköping och Revinge.

1980, 22 mars: Filmen "Flygnivå 450" har premiär. Regissören Torbjörn Axelman försökte tillsammans med författaren Sandro Key-Åberg göra en politisk thriller med angelägna och aktuella ingredienser men det blir mest pyttipanna. Med Thomas Hellberg, Ann Zacharias, Ernst-Hugo Järegård, Håkan Serner m fl.

1980, 25 mars: Efter mångårig beslutsvanda kring valet av nästa svenska stridsflygplan och efter klartecken från regering och riksdag sluts ett samarbetsavtal kring utveckling av projektet JAS: jakt - attack - spaning. Saab skall tillsammans med Svenska Radioaktiebolaget, LM Ericsson och Volvo Flygmotor utveckla JAS varvid Saab är samordnare i Industrigruppen JAS.⁴

1980, 6 april: Tre fallskärmshoppare och piloten omkommer när ett privatplan störtar vid Rinkeby flygplats. Tre fallskärmshoppare lyckades rädda sig.

1980, april-maj: Även flyget drabbas av den mycket omfattande arbetsmarknadskonflikten som varar runt månadsskiftet **genom att flygledarna tas ut i strejk (?)**

1980 juni: Den s k "Blå hangaren" på Torslanda som uppfördes 1923, utsätts för tre upprepat anlagda bränder varvid den sista leder till att byggnaden helt brinner ned. Hangaren hade efter flygtrafikens nedläggande 1977 blott använts i liten utsträckning för flygverksamhet. Den var på väg att bli byggnadsminnesmärkt.

1980, 2 juni: Under pansarvärnshelikopterförsök vid AF 1 havererar en Hughes 500MD med två personer ombord. De får inga livshotande skador men helikoptern totalförstörs.

1980, 30 juni: Kungliga Södermanlands flygflottilj, F 11 Nyköping, och Kungliga Kalmar flygflottilj, F 12 Kalmar, läggs ned.

1980, 1 juli: Efter beslut av regeringen byter Artilleriflygskolan namn till Arméflygskolan, ArméflygS.

1980, 1 juli: En sjukvårdsutrustad HKP 3 står från och med denna dag i beredskap som ambulanshelikopter till Norrbottens läns landstings förfogande vid AF 1.

1980, 2 juli: Genomförs den första uttryckningen med ambulanshelikoptern vid AF 1. Vid en motorcykelolycka utanför Kalix får föraren livshotande skador. Han förs snabbt till Bodens lasarett och räddas till livet.

1980, 18 augusti: Tre Hughes 300C (SE-HKT, SE-HKY och SE-HKZ) anländer till AF1 i Boden. De är inhyrda från Saab att användas vid Grundläggande helikopterutbildning, GHU. Under 1981 och 1982 inhyrs ytterligare sju civilregistrerade Hughes 300C. De fem först inhyrda köps 1/3 1982 och de nästa fem köps 1/9 1982. Militär beteckning blir HKP 5B.

1980, 26 augusti: Sveriges kungapar anländer till Kallax, Luleå för Eriksgata i Norrbotten. Fyra HKP 3 från AF 1 flyger dem nästa dag i etapper till Kalix, Övertorneå, Pajala och Kiruna. Tredje dagen flyger man till Gällivare och Jokkmokk och på fjärde dagen till Arvidsjaur, Älvsbyn, Piteå och Boden. Resan avslutas med besök på Bodens flygfält varefter Bodens kommun tar över den avslutande delen av programmet.

1980, 28 augusti: Segelflygverksamheten från Skarpnäcks flygfält i Stockholm avslutas officiellt. Någon enstaka start görs i september. Stockholms Segelflygklubb hade då sedan ett tiotal år använt fältet Långtora norr om Enköping. Skarpnäcksfältet bebyggdes med bostäder och arbetsplatser.⁵

1980, hösten: AF 1 fortsätter pansarvärnshelikopterförsök med olika helikoptertyper. I september 1981 har Westland Lynx, Bell Texas Ranger och MBB BO 105 testats.

1980, september: Marinens helikoptrar uppges upptäcka oidentifierade ubåtar.

1980 oktober: Regeringen beslutar att trafiken med Fokker F.28 på Bromma flygplats skall upphöra senast juni 1985.

1980, 3 december: I en skrivelse till chefen för armén ber chefen AF 1 att få utbilda arméns helikopterförare direkt på HKP 5 utan föregående utbildning på FPL 61.

1980, 17 december: Riksdagen beslutar med en rösts övervikt att Bromma skall läggas ned.

1981

Flygbolaget Malmö Aviation grundas med bas i Malmö för att bedriva skol-, taxi- och fraktflyg. 1992 börjar man bedriva reguljär inrikestrafik med plan av typ BAe 146.

Jan Carlzon tillträder som chef för SAS i augusti efter en bakgrund i resebranschen och som chef för Linjeflyg. Under hans tid, han avgick 1993, blev SAS det mest framgångsrika flygbolaget i Europa enligt filosofin "We fly people. Not planes."⁶

Enighet nås i riksdagen om att kvinnor skall ha tillträde till alla officerslinjer inom försvaret med undantag av fartyschefer och stridsflygare.⁷

Rikspolisstyrelsen inleder beredskap dygnet runt med ambulanshelikopter i Stockholm och Göteborg.

För ambulanshelikopterverksamheten köper Norrlandsflyg AB en Aérospatiale AS 360 Dauphin som stationeras i Gällivare.

I samband med att Ostermans Aero AB beslutar att lägga ned sin helikopterverksamhet i Göteborg bildar några anställda Osterman Helicopter i Göteborg AB.

1981, 1 januari: Företaget Osterman Helicopter i Göteborg AB bildas av några anställda i Ostermans Aero AB som tar över verksamheten sedan detta företag beslutat lägga ned sin verksamhet.

1981, 1 januari: Företaget Euro Air AB tar över Ostermans Aero AB verksamhet i Malmö.

1981, 3 januari -14 februari: I TV sänds på bästa sändningstid en fransk serie i sju avsnitt om flygets historia, kompletterad för svensk visning av Seve Ungermark.

1981, 21 mars: Ballongstartscenen i Jan Troells spelfilm ”Ingenjör Andréés luftfärd” filmas med alla Nordens 35-mm kameror. Inspelningsplats är Hovs Hallar i nordvästra Skåne, där det för inspelningen uppförda ballonghuset är den största exteriörbyggnaden i svensk films historia. Filmen hade premiär 26 augusti 1982 i Gränna, Andréés födelsestad, och visades på Röda Kvarn i Stockholm dagen därpå.⁸

1981 april: Transair, som ägs av SAS, utbjuds till försäljning.

Fortifikationsförvaltningen får i uppdrag av regeringen att projektera byggnader för ett blivande flygvapenmuseum på Malmen.

1981, 7 juni: Segelflyg-VM avslutas i Paderborn, Västtyskland. Världsmästare i 15-metersklassen blir Göran Ax och tvåa kommer Åke Pettersson.

1981 augusti: Försvarets materielverk/prov, FC, på Malmen får sitt första exemplar av North American Sabreliner 40A (ex N905KB), TP 86, ett tvåmotorigt jettflygplan av affärsresetyyp. Planet, som skall användas bl.a. för utvärdering av ny elektronik och signalspaning. Ytterligare en TP 86 anskaffades.

1981, 31 augusti: Den nedlagda tredje divisionen på F 1 i Västerås, ”Adam Gul” som räddats över till F 16 som ”Petter Röd” (och med basering på Tullinge), tar avsked av Västerås med en överflygning av fyra J 35 som gör några extrasvingar över Västeråsfjärden.⁹

1981, 6 september: Transairs sista charterflygning äger rum. Den går till Rhodos.

1981, 23 september: Under krigsförbandsövningar i Uppland havererar ett FPL 61 från ArméflygS i högstammig skog och börjar brinna. En person omkommer av brännskador. (Se även notis för 22 april 1982.)

1981 oktober: ÖB och CFV rekommenderar JAS 39, jakt-attack-spaning, som ersättare för flygplan 37 Viggen från och med 1992.

1981, oktober: Företaget Norrlandsflyg AB i Gällivare köper en Aerospatiale SA 360C helikopter för ambulansverksamheten.

1981, 27 oktober: En sovjetisk ubåt U-137 går på grund i Karlskrona skärgård. Detta förorsakar stor uppmärksamhet och innebär även en intensiv verksamhet för flygvapnets spanings- och lufrumsövervakning under de närmaste dagarna.¹⁰

1982

SAS utses till Europas mest punktliga flygbolag.

Helikopterföretaget Helicopter Assistance AB bildas med bas på Bromma flygplats. Företaget opererar med åtta helikoptrar.

Helikopterföretaget Skyline Helikopter AB bildas i Mora. Företaget opererar med fyra helikoptrar.

Företaget Fjällflygarna i Arjeplog bildas.

1982, 26 januari: Under flygning med en HKP 3 från AF 1 mot Kusträsk i Norrbotten hörs missljud från motorn varför piloten väljer att nödlanda. Undersökning visar att ett stödlager i motorn brustit och att främre motorfästet helt gått av. Vid landning samma dag med en HKP 3 från AF 1 vid Kläppe i Jämtland träffar rotorbladen ett träd varvid helikoptern slår hårt ned i marken. Inga personskador uppstår vid något av haverierna.

1982, 1-11 mars: Vid försvarsmaktsövningen Norrsken deltar totalt 32 helikoptrar från armén, marinen och flygvapnet. Det är den största militära övningen i Sverige sedan andra världskriget och 23.000 man och 1.000 fordon deltar.

1982, 22 april: Regeringen beslutar att tilldela fanjunkare Stig Bertsand vid ArméflygS utmärkelsen ”För berömliga gärningar” i guld, femte storleken, att i blått band med gula kanter bäras på bröstet. Anledningen till utmärkelsen är Bertsands insats vid FPL 61-haveriet i Uppland 23 september 1981.

1982, 4 juni: Riksdagen fattar försvarsbeslut för perioden 1982-87. För 1982/83 får försvaret 19,3 miljarder kronor. I beslutet ingår att 140 JAS 39 skall utvecklas och tillverkas till en kostnad av ca 25 miljarder kronor

fram till år 2000. Beslutet har föregåtts av en långvarig och omfattande debatt.

1982, 30 juni: FMV och Industrigruppen JAS skriver kontrakt på fem provflygplan och 30 serieflygplan JAS 39 efter det att riksdagen 4 juni gett klartecken. Efter en namnpristävling döptes flygplanet i september 1982 till Gripen.

1982 augusti: SAS får se sitt långvariga monopol på utlandstrafik avslutat när andra bolag får koncession på Oslo under månaden.

1982 september: Riksdagens försvarsbeslut resulterar i förändring av antalet divisioner enligt följande:

Flygplanstyp\år	1972	1982	1992
Jaktdiv flpl 35	23	10	4
Jaktdiv flpl 37	-	2	8
Attack medeltung	10	5,5	4,5
Attack lätt	-	5	-
Spaning	10	6	6
Flpl JAS 39	-	-	1

1982, 25-29 september: Under övningen Sydfront genomför ArméflygS försök med fördelningsflygpluton med fyra HKP 5. Artilleriflygplutonernas FPL 61 skall utgå och ersättas av helikoptrar.

1982, 26 september: Inom ramen för sitt nya resekoncept introducerar SAS sin Limousinservice som i Stockholm konkurrerar med taxirörelsen för trafik till/från Arlanda.

1982, 1 oktober: Sven-Olof Olson tillträder som ny chef för FV (CFV) efter Dick Stenberg.

1982, 19 oktober: Ett polskt besprutningsplan av typ An-2 (SP-WCG) med 20 flyktingar ombord landar på Sturup.

1982, 16 december: Flygvapnets fyra första kvinnliga officerare utexamineras vid F 18 Tullinge.

1983

Marinen hyr en Cessna 404 från Swedair för att utvärdera typens lämplighet för ubåtsjakt. (1986 levereras till flygvapnet en CASA C-212 för detta slag av verksamhet.)

Kronofogden i Sollentuna inventerar entreprenadmaskiner med hjälp av flygspaning och säger sig hoppas att längre fram kunna använda satelliter för ändamålet.

Swedair får sexårskontrakt på målflygningar åt försvaret.

Föreningen Flygande Veteraner bildas för att hålla en DC-3, byggd 1943 som en C-47, och med ett senare förflutet i DNL, SAS, LIN och flygvapnet, i drift, tekniskt och ekonomiskt. (Se vidare notis för 20 juni 1984)

SAS minskar på användandet av Boeing 747 medan det associerade charterbolaget Scanair börjar använda typen. Inom SAS tog Douglas DC-10 över.¹¹

Georg Karnsund efterträder Sten Gustafsson som VD för Saab-Scania.

1983, 25 januari: Saab-Fairchild SF 340, ett samprojekt mellan Saab och amerikanska Fairchild, provflygs första gången. Förare är Per Pellebergs och Erik Sjöberg. Totalt kom 459 plan att tillverkas, varav tre var provflygplan.

1983 februari: För första gången kommer asylsökande till Sverige med en helikopter. Den anlände med två passagerare från Polen till Blekinge och upptäcktes inte av radar, vilket förklarades med att den flög lågt och att snötjocka hindrat radarbevakningen.

1983 april: Trafikflyget i södra delen av landet får flyga enligt YKL, yttäckande kontroll. Trafikflyget kunde nu flyga utanför luftlederna vilket sparade tid och bränsle.

1983, 12 april: SAS presenterar sin nya "Corporate Identity" som bl a innebär att den nära 40 år gamla drakslingen försvinner.

1983, 3 juni: All personal vid AF 1 föräras den nya blå baskern med arméflygblem - det bevingade svärdet. För att hedra förste chefen för HkpS, Gunnar Zachrisson, föräras även han en blå basker.¹²

1983, 30 juni: Kungliga Västmanlands flygflottilj F 1 Västerås läggs ned.

1983, 1 juli: En ny befälsordning införs vilket för arméflygets del innebär att personalen sammanförs i en egen befälskår.

1983, 5-8 augusti: Orvar Bergvall segrar i det första officella SM i aerobatics på f d F 1 i Västerås. Han flög en Pitts S-2A, SE-IJK och följdes i placeringslistan av norrmanen Tor Andre Fudahl (Pitts S-2A) och Pär Cederkvist (Zlin 226).

1983 september: Första övningen i nya flygvapensystemet Bas 90 genomförs i trakten av Hagshult i Småland.

1983, 2 oktober: Linjeflyg flyttar sin trafik på Stockholm från Bromma till Arlanda. Dagen innan har den nya inrikesterminalen invigts av kung Karl XVI Gustaf och drottning Silvia som sedan flög med Linjeflygs Fokker Fellowship till Bromma. Ett antal mindre flygbolag började snart använda Bromma, som hade bättre möjligheter att ta emot nya plan under dygnets attraktiva timmar.

1983 november: Finska flygvapnet köper tolv begagnade J 35 Draken. Sammanlagt disponerade Finland i och med detta 38 J 35 Draken.

1983 december: Stockholms kommun vill säga upp avtalet för Bromma flygplats med Luftfartsverket och i stället satsa på Tullinge fr.o.m. 1996.

1983, 11 december: Två personer omkommer vid ett haveri med ett UL-plan när vingarna inte tål påfrestningarna.

1984

Arméflygskolan och Nyge-Aero flyttar från Brandholmen i Nyköping till det närbelägna Skavsta, som under året blivit en kommunalägd flygplats. Året därpå flyttar arméflygskolan till Malmen.

Under våren genomför armén sin sista GFSU/FFSU på FPL 61.

SAS Commuter Division börjar bedriva trafik med propellerplan, Fokker F-27, samt svävare över Öresund.

Landningsbanan på Axamo utanför Jönköping förlängs till 2200 meter.

En ultralättflygklubb grundas i Upplands Väsby.

1984 januari: SAS överläter sitt sista exemplar av Airbus A300 till Scanair.

1984, 1 januari: En lag träder i kraft som stadgar ett generellt förbud för spridning av kemiska medel över skogsmark men dispensmöjligheter fanns liksom dock även en kommunal vetorätt. I praktiken medför detta att flygbesprutningen, som legat nere i tre år, i framtiden kom att utföras i mycket liten omfattning.

1984, 14 januari: Efter rekognosering för en övning och på väg till Björkliden drabbas en HKP 6 från AF 1 av motorbortfall. Det råder tätt snöfall och i kombination med nollgradig temperatur täpps luftintagets finmaskiga nät av snö som i ett sjok sugts in i motorn. Efter en hård landning välter helikoptern över på sidan.

1984, 16 januari: SAS utses till "Airline of the Year" av en ledande branschtidning.

1984, februari: Ett ultralätt plan, BA-12 Sländan visas upp på en teknikmessa i Malmö. Det hade tagits fram vid en AMU-kurs i kompositteknik för ingenjörer ledd av Rudolf Abelin och Björn Andreasson vid Malmö Forsknings- och Innovations AB ("nya MFI"). Flygutprovning påbörjades senare på Sturup och Bulltofta och tillverkning av delar till ett antal plan skedde.

1984, 17 februari: Delar av norra Finland blir strömlöst sedan ett Viggen-plan från F 21 flugit av en kraftledning.

1984, 2 mars: Vid landning med en HKP 6 från AF 1 norr om Tändö välter helikoptern varvid en bit av ena rotorbladet slår in i förarutrymmet och skadar färdmekanikern så svårt att han senare avlider.

1984, 8 mars: Flygvapenmuseum på Malmen, etapp 1, invigs av Carl XVI Gustaf.

1984, 1 april: SAS lägger ned trafiken på fyra utomeuropeiska destinationer: Bagdad, Lagos, Damaskus samt Beirut. Krig och annan oreda i världen är orsaker.

1984, 3 april: Trafikflygarhögskolan (senare benämnd Trafikflyghögskolan), TFHS, invigs på F 5 Ljungbyhed av kommunikationsminister Curt Boström. Skolan skall drivas av flygvapnet men med avtal med de stora civila flygbolagen. Ansvaret för TFHS övertogs 1 januari 1998 av Lunds universitet.

1984, 3 april: Den sista flygningen med en Tp 79, "DC-3", i flygvapnets tjänst äger rum. Färden går från Bromma till Malmen. Se artikel i Flyghistoriskt Månadsblad 6-7/1984.

1984 maj: SAS köper fyra Fokker F.27 Friendship från Australien.

1984, 15 maj: Två familjer plus en flygmekaniker flyr till Sverige från Polen i ett mindre tvåmotorigt plan. Planet hade använts vid ett lyckat flyktförsök två år tidigare.

1984, 6 juni: Det första trafikflygplanet Saab-Fairchild SF 340 levereras till Crossair i Schweiz.

1984, 14 juni: SAS startar trafik mellan Malmö och Kastrup med två inhyrda svävare med fiktiva registreringar OY-LIV och OY-FRE och namnen Liv Viking respektive Freja Viking. Efter drygt 4 år tillkom en tredje farkost. Trafiken pågick t o m juli 1994.¹³

1984, 20 juni: Premiärturen för föreningen Flygande Veteraners DC-3 äger rum [över Stockholm med en sväng ned till Malmö sedan Luftfartsverket gett sitt godkännande av det av två entusiaster köpta planet](#). Planet blev kallat Daisy och blev [senare](#) målat i SAS färger med namnet Fridtjof Viking. Registreringen är SE-CFP.¹⁴

1984 juli: Armén tecknar kontrakt med MBB (Messerschmitt Bölkow Blohm GmbH) om köp av 20 pansarvärnshelikoptrar av typ MBB BO 105 CBS. Den fick beteckningen HKP 9A. Leveransen skedde under 1987 och 1988. Innan dess hyrdes ett antal helikoptrar in tillfälligt, och en av dessa inköptes. Flygvapnet anskaffade även fyra HKB 9B för räddningsuppdrag.¹⁵

1984, 25 juli: En polsk Antonov An-2 landar på Everöds flygfält nära Kristianstad med flyktingar ombord.

1984, 6 juli: Kontrakt skrivs med västtyska företaget MBB om leverans av 20 helikoptrar av typ MBB BO 105. De skall användas som pansarvärnshelikoptrar och kommer att levereras under 1987-88. Militär beteckning blir HKP 9A.

1984 augusti: Swedair skaffar ett exemplar av Jetstream 31.

1984, 8 augusti: Sex personer omkommer då ett mindre flygplan störtar omedelbart efter start från Sturup.¹⁶

1984, 9 augusti: Ett svenskt charterflygplan från Scanair förföljs under fem minuter av en sovjetisk Sukhoj Su-15 över södra Gotland.

1984, 19 augusti: En Cessna 337 [SE-GMZ](#) från Kustbevakningen störtar i havet nära Falsterbo och de två ombord omkommer.

1984, 25 augusti: På Ålleberg invigs ett segelflygmuseum.

1984, 27 september: AF 1 föräras en egen förbandsfana som, vid en ceremoni på flygfältet i Boden, överlämnas av kung Carl XVI Gustav.

1984, 21 december: Den första av 13 Saab-Fairchild SF 340 levereras till Swedair. Flygplanen flögs på inrikeslinjer för LIN. Många barnsjukdomar visade sig under den kalla vintern.

1985

SAS första MD-81 levereras.

Charterflygbolaget Transwede startas av Thomas Johansson genom en "utbrytning" från ett dotterbolag till Swedair. Namnet försvinner sedan gradvis i diverse företagsrockader men återuppstår 2005 som ett dotterbolag till Malmö Aviation.¹⁷

Arméflygskolan flyttar efter ett år på Skavsta, efter att tidigare har varit förlagd på Brandholmen i Nyköping, till Malmen.

Armén beställer 16 Hughes 269C helikoptrar från Saab helikopterdivision.

Flygvapnet får fyra MBB BO 105 CBS helikoptrar för lokal flygräddning från F 7 i Såtenäs. Militär beteckning blir HKP 9B.

Företaget Heli i Arjeplog bildas ur företaget Turistflyg i Arjeplog.

Luftfartsverket och berörda kommuner enas om att flygfältet vid F 18 Tullinge skall ersätta Bromma flygplats senast 1990-91. Så blev dock ej fallet.

1985, januari: Motorn för JAS 39 Gripen, Volvo Flygmotors RM 12, provkörs för första gången.

1985 mars: Flygvapnets flygförare vägrar flyga, då CFV föreslagit begränsningar i deras möjlighet att söka civil tjänst. Förarna anser att de blivit belastade med yrkesförbud. CFV uppmanade förarna att sluta strejka och börja flyga, vilket de gjorde påföljande dag. Efter överläggningar med de civila bolagen lovade dessa att inte rekrytera fler än 25 flygförare per år. Förare i FV, som stannade på sin post, skulle få en gratifikation vid fyllda 38 år.

1985, 15 mars: Landshövding Nils Hörjel inviger företaget Euro Air Helikopterservice AB:s linjetrafik med helikopter Agusta A-109 mellan Grenåfärjans terminal i Helsingborg och Köpenhamn/Kastrup.

1985 april: Flygbolaget Transwede Airways AB startar verksamhet, till en början med hyrda flygplan.

1985, 26 april: Nyge i Nyköping provflyger ett nytt svenskt lätt flygplan VLA-1 (Very Light Aircraft). Planet hade presenterats ett år tidigare. Flygplanet var tvåsitsigt i tandem och hade en motor om 90 hk. KSAK hade varit nära inblandat i framtagningen av VLA. Serietillverkning planerades, men planerna gick om intet.¹⁸

1985 maj: Sigtuna kommun ger byggnadslov för det planerade civila flygmuseet vid Arlanda.

1985, 16 maj: Pierre Holländer startar denna Kristi Himmelfärdsdag med sin Pitts S2 konstflygningsmaskin SE-IRX från Portland på USA:s västkust och anländer efter mellanlandningar på bl a Grönland, Island och Färöarna till Arlanda på eftermiddagen lördagen 25 maj efter 9 dygn och 50 flygtimmar. Se artikel i tidskriften MACH nr 22.

1985, 21 maj: Österrike beställer 24 st J 35OE för 975 MSEK från Saab. Planen var renoverade och modifierade J 35D som tjänstgjort i flygvapnet. Redan på 60-talet hade en Draken-anskaffning övervägts men landet valde att inte anskaffa några nya plan. Pilotutbildning ingick i beställningen.

1985, 2 juni: En svensk civilregistrerad Saab 91D Safir, SE-IKI havererar i en bergsravin på Gran Canaria, Kanarieöarna, i samband med träning inför en uppvisning i avancerad flygning. Piloten, Raymond Häggström omkommer.¹⁹

1985, 27 juni: Den division J 35F tillhörande F 16 ("Petter Röd") med rötter i nedlagda F 1:s 3:e division och som varit förlagd till nedlagda F 18:s fält i Tullinge och som inofficiellt kallats "Kungliga Hufvudstadsjakten" säger adjö med en formationsflygning. Man flyger en runda Tullinge - Stockholms slott - Ärna - Stockholm - Tullinge med nio plan varav ett, fpl-nr 35475 och tillfälligt märkt F18-11, var helt rödmålat. Det flögs av major Alvar Nyrén. Viss flygverksamhet med SK 60 fanns kvar på fältet ytterligare en tid.

1985, 1 juli: Arméflygskolan som 1984 flyttat till Skavsta flygfält i Nyköping organiseras om till Östgöta Arméflygbataljon, AF2, och flyttar till Malmen i Linköping.

1985, 3 juli: Efter att ha använts för flygprov och vapenprov på robotövningsplatsen i Vidsel anländer en MBB BO 105 till AF 1.

1985 september: Saab-Fairchild SF 340 med flygburen AWACS-radar från Ericsson lanseras som idé för flygande stridsledningscentral.

1985 oktober: Saab påbörjar ombyggnad av ett antal J 35F Draken till vad som kom att betecknas J 35J, avsedda för F 10 Ängelholm.

Saab-Fairchild SF 340 blir helsvensk efter det att Fairchild lämnat samarbetet med Saab. Flygplanets namn ändrades till Saab 340.

1985 november: Västerås kommun förvärvar f.d. F 1:s flygfält i avsikt att skapa ett utbildningscentrum med anknytning till flygområdet.

1986

En FV-pilot omkommer under detta år (under träning av uppvisningsflygning vid Saab med ett civilt registrerad flygplan (se notis för 22 augusti).SK 61). Vidare avlider en värnpliktig mekaniker vid en helikopteryllycka i Boden samt omkommer i Skälderviken en pilot från det österrikiska flygvapnet under utbildning på J 35 Draken.

Under våren genomför armén en första flygkurs för värnpliktiga helikopterförare att krigsplaceras vid de nyorganiserade fördelningsflygplutonerna som ersätter artilleriflygplutonerna.

Avia, sedan 1984 ägt av Gotlandsbolaget, börjar att flyga reguljärt från Visby till Kalmar och Norrköping.

Skeppsredarfamiljen Salén övertar genom sitt företag Salenia flygbolaget AMA-flyg som därmed byter namn till Salair. 1992 går företaget samman med Avia som 1993 byter namn till Skyways.

Under detta års sommar börjar regelbundna passagerarflygningar med varmluftballong äga rum över Stockholm.

För goda tekniska insatser erhåller den tekniske chefen vid företaget Ostermans Aero AB, Göran Wallert, utmärkelsen "Helicopter Maintenance Award" från Helicopter Association International.

1986 1 januari: Nyge Aero får i stället för Swedair målflygningskontrakt från Försvarets materielverk.

1988, 22 februari: Sveriges första satellit, forskningssatelliten Viking sänds upp från Kourou i Franska Guyana.²⁰

1986, 15 mars: Ett målbogseringsflygplan av typ Mitsubishi Mu 2, tillhörande Nyge Aero, som bogserar ett skjutmål vid Ringenäs skjutfält utanför Halmstad, träffas av misstag av luftvärmseld. Flygplanet havererade strax utanför skjutfältet och de båda ombord omkom.

1986, 19 mars: Per Fornander sätter svenskt höjrekord för segelflygplan med 10 096 meter. Höjdvinsten blev 9 525 meter. Fornander utnyttjar lävågor över Västjämtland under det årliga segelflygläget i Ottsjö mellan Åre och Vålådalen.²¹

1986, 31 mars: Överstelöjtnant Stig Thorén lämnar sin befattning som chef för AF 2 och som tillförordnad chef utses överstelöjtnant Hans Wiig.

1986 april: Schweiz flygvapen använder under våren Robotförsöksplats Norrland, RFN, i Vidsel för robotskjutningar. Andra flygvapen följde exemplet.

1986, 3 maj: Swedair flyger reguljärt med en helt kvinnlig besättning för första gången, vilket också är första gången något sådant sker i Norden. Kapten är Mona Nilsson, styrman är Nina Jansson och i kabinen på Saab SF 340:an tjänstgör Susanne Edlund.

1986, 12 maj: Under rekognoseringsflygning i trakten av Stora Sjöfallet drabbas en HKP 6 från AF 1 av motorstörningar och tvingas nödlända. Vid landningen skadas rotorbladen och erhöill skrovet lättare plåtskador.

1986, 24 juni: Flygtillståndet dras in för ett antal ultralätta flygplantyper sedan det i samband med utredning av två haverier visat sig att hållfasthetsberäkningarna ofta varit bristfälliga.

1986 juli: SAS beställer ytterligare McDonnell Douglas MD-81.

1986, juli: Vid den internationella helikopterträffen i Middle Wallop, England deltar tolv länder i olika tävlingar. Sverige deltar med två lag ur vardera armé- och marinflyget och ett lag ur flygvapnet

1986, 1 juli: Bengt Gustafsson blir ÖB efter Lennart Ljung.

1986, 1 juli: Vid firandet av flygvapnets 60-årsdag paraderar 92 plan över Stockholm.²²

1986, 3 juli: Ett exemplar av det tvåmotoriga transportplanet CASA C-212 levereras till flygvapnet där det får beteckningen SH-89 och kommer att användas bl a vid ubåtsspaning. Planet togs ur tjänst i slutet av 2005.

1986, 15 augusti: Vid ett haveri med ett Pitts S-2A aerobaticplan SE-IJK vid Bålsta omkommer Lennart Ebbeke, SAS-kapten och känd racerbåtförare.

1986, 22 augusti: Tord Grims vid flygvapnet men för tillfället tjänstgörande vid Saab, omkommer under träning inför en uppvisning.²³

1986, 23-24 augusti: Bromma flygplats 50-årsjubilerar med flyguppvisningar och flygutställning i dagarna två.

1986 september: SAS upphör att flyga på Afrika.

1986 oktober: Falcon Cargo tar över postflyget från SAS/LIN. De flygplan som användes var tre Lockheed Electra Cargo.

1986, 1 oktober: Till ny chef för AF 2 utses överstelöjtnant Sven-Olof Kuoppola.

1986, 21 oktober: Vid frikoppling av hängande last (en attrapp av en 9 cm pansarvärnspjäs) fungerar inte den elektriska frikopplingen. Vid försök att frikoppla lasten manuellt fastnar denna i helikopterns högra med. Helikoptern faller då över åt höger varvid rotorbladen slår i marken och helikoptern kraschar. Hjälpmekanikern får svåra skullskador och avlider senare.

1986 december: SAS beställer tolv McDonnell Douglas MD-11.

1987

Armén får de första av 20 beställda MBB BO 105CB-3 helikoptrar. Militär beteckning blir HKP 9A.

För den framåtskridande, brottsförebyggande verksamheten med hjälp av helikoptrar erhåller flygchefen vid Rikspolisstyrelsens helikopterverksamhet, Lars-Erik Freeman, utmärkelsen "MD Helicopters Law Enforcement Award" från Helicopter Association International.

En Mustang P-51D köps in av Leif Jaråker och baseras i Västerås. Den får 24 april registreringen SE-BKG men blir snart också fullständigt kronmärkt med sin tidigare identitet vid F 16 i Uppsala. Känd som "Gul Kalle" glädjer den sedan flygdagsbesökare i Sverige under bortåt 15 år innan den säljs till England 26 april 2002. Den har c/n 44-63864.

1987, 7 januari: Marinen bildar sin tredje helikopterdivision på F 17, Kallinge i Ronneby. För undvikande av förväxling döps den till 13. hkpdiv. Första och andra hkpdiv döps samtidigt om till 11. respektive 12. hkpdiv.

1987 april: Swedair öppnar trafik på Lycksele och Vilhelmina med De Havilland Canada Twin Otter.

1987, 26 april: Det första provflygplanet av JAS 39 Gripen premärvisas i samband med Saabs flygdivisions 50-årsjubileum.

1987, 2 maj: Linjeflyg firar sin 30-åriga tillvaro med bland annat en formationsflygning med 8 st Fokker F-28 Fellowship över Stockholm. Precis över Gröna Lund gjorde den första fyrgruppen en split. Formationens storlek gjorde att den noterades i Guinness rekordbok. Även annan flyguppvisning förekom vid tillfället över Djurgården.

1987, 17 maj: Den sista reguljära flygningen i SAS med Boeing 747 äger rum. Dess arbetsuppgifter hade sedan några år börjat tas över av Douglas DC-10.

1987, 25 juni: Österrike mottar sin första av 24 Saab J 35OE Draken som är renoverade och ombyggda J 35D. I januari 1988 kommer sedan de första planen till Österrike.

1987, juli: Uppgifter om främmande ubåtsverksamhet i Bottenviken utanför Töre börjar cirkulera och en HKP 4 från F 21, en HKP 3 från AF 1 och en ubåtsjakthelikopter från Berga ställs till förfogande. Flera anfall med sjunkbomber, 25 kg laddningar och granater genomförs. Ubåtsjakten avbryts utan resultat den 1 augusti.

1987, 5 juli: Ett av Linjeflygs Fokker F-28 Fellowship-plan landar av misstag i Emmaboda i stället för i Ronneby. Resenärerna får ta buss till Kallinge.²⁴

1987, 9 september: Saab 340B premiärflyger. Det är en variant av Saab 340 med bl.a. högre motorstyrka och därmed bättre prestanda.

1987, 17 september: I Linköping invigs en ny flygterminal på Saab-fältet. Reguljär flygtrafik hade startat från Saabfältet omkring 1980 av ett mindre bolag hemmahörande i Göteborg, AMA-flyg. Eftersom terminal saknades fick passagerarna checka in hos Linköpings Flygklubb. Trafiken växte och relativt snart byggde man ut en befintlig barack, och en första terminal var etablerad. Omkring 1989 fick Linköping utrikestrafik på Köpenhamn.

1987 oktober: FMV, Försvarets Materielverk, får leverans från USA av en Fairchild-Swearingen Metro III, avsedd för utvärdering av Ericssons luftburna radarsystem. Typbeteckningen blev TP 88C för att skilja den från två andra TP 88 som användes för olika ändamål, bl a transport av medlemmar av kungahuset,.

1987, 16 oktober: Den första bestyckade HKP 9A överlämnas vid en ceremoni på Gärdet i Stockholm till chefen för armén generallöjtnant Erik Bengtsson som i sin tur överlämnar den till chefen för AF 1, överstelöjtnant Folke Ekstedt. avsedd för utvärdering av Ericssons luftburna radarsystem.

1987 december: Saab får i uppdrag att konvertera 135 SK 60 genom bl.a. byte av vingbalkar. FV räknade med en betydande gångtidörlängning för planen.

1987, 17 december: Helikopterpionjären Nils-Gunnar Grimskog omkommer, 63 år gammal, vid en helikopterolycka på Skå Edeby flygfält.

1988

◆ *En bomb gömd i en väska i bagageutrymmet i Pan Americans Boeing 747 på väg från London till New York den 21 december (Flight PA 103) exploderar. Planet bryts sönder och alla 259 ombord omkom jämte 11 personer på marken i den skotska byn Lockerbie som träffades av brinnande vrakdelar. Sabotagedådet blir föremål för långa och omfattande utredningar och efter en högst speciell rättsprocess dömde en skotsk domstol 2001 en libysk underrättelseofficer för mord. I augusti 2003 tog Libyen ansvar för händelsen samt förklarade sig berett att betala ett skadestånd i storleksordningen 22 miljarder SEK till de omkomnas efterlevande. Senare under 2007 har riktigheten i domslutet ifrågasatts.*

Scanair tar emot sin första av sex leasade McDonnell Douglas DC-10.

Ett satellitnavigeringssystem visas för första gången i större sammanhang. Det är konstruerat av Håkan Lans. Användningsområdena förväntas bli omfattande, inte bara inom flygsektorn.

Volvo Flygmotor AB köper in sig i de vid Bromma flygplats belägna Lintaverken, som renoverar motorer för bl.a. SAS. Volvo FM avses sköta driften.

Frivilliga flygkåren, FFK, blir en självständig frivillig försvarsorganisation.

Luftfartsverket meddelar att från den 1 januari 1992 kommer ambulans- och räddningsflygningar i mörker att kräva användning av flermotoriga helikoptrar

1988, 18 januari: SAS beslutar att satsa på Boeing 767 för långlinjer i stället för som tidigare planerat McDonnell Douglas MD-11. Nio plan beställdes och option lämnades på ytterligare femton.

1988, 25 januari: SAS nya huvudkontor i Frösundavik invigs av Jan Carlzon.

1988 februari: FV får sin första helikopter Aerospatiale AS 332 M1 Super Puma, HKP 10, som skall ersätta de ålderstigna Boeing Vertol, Hkp 4. Den första Hkp 10 av tio beställda gick till F 21 Luleå. Ett antal Hkp 4 från FV överfördes till marinen.

1988, 3 februari: Försvarets Materielverk överlämnar driftsansvaret för HKP 9 till AF 1 som härmed blir ett stridande förband.

1988, mars: Företaget Ostermans Aero AB startar reguljär helikoptertrafik mellan Södertälje och Arlanda flygplats med en IFR-utrustad Bell 222.

1988, 22 mars: SAS beställer för SAS Commuters räkning femton Fokker F-50 till ett värde av 1,2 miljarder kronor och lika många i option. Kort därefter beställde SAS ytterligare fem Fokker F-50.

1988, 1 april: Till ny chef för AF 1 utses överstelöjtnant Volker Kretschmer.

1988, 22 april: En J 35OE Draken från Saab gör en vid sväng in över i sovjetiskt lufrum norr om Liepaja i Lettland. Flygplanet hinner båda styra tillbaka ut över Östersjön och enligt rykten till och med landa i Linköping innan den sovjetiska incidentberedskapen visar sig i luften.

1988, 27 maj: Fyra personer omkommer då en Cessna får motorstopp vid start från Jönköpings flygplats och havererar.

1988, 27 maj: AF 2 föräras en egen förbandsfana som vid en ceremoni på Malmen överlämnas av kung Carl XVI Gustav.

1988, 28 maj: Vid 75-årsfirandet av svenskt militärflyg på Malmen visar AF 2 för första gången upp den unika helikopterformationen "Den flygande mattan". Den består av 15 st HKP 5 i formationsflygning.

1988, 5 juni: Den kände segelflygaren Sven "Fakiren" Jonsson omkommer när han störtar med sitt ultralätta segelflygplan vid en flygdag i Torsby.

1988, 10 juni: Anders Hellström blir svensk mästare i precisionsflyg vid SM i Gävle.

1988, 11 juni: Vid segelflyg-SM i Arboga blir Gunnar Karlsson från Örebro, Rainer Lainio från Eskilstuna, och Börje Gustavsson från Borås, svenska mästare i olika tävlingsklasser.

1988, 6 juni: Per Lindstrand, verksam i Storbritannien, sätter nytt världsrekord i höjdflygning med varmluftsballong med 19 181 meter. På 7 000 meters höjd tvingades han klättra ut för skära loss en ballastsäck som fastnat.

1988, 13 juni: SAS beställer 24 McDonnell Douglas MD-80 och reserverar 37 på optionslista, allt för att modernisera sin flotta. Affären uppges handla om 1,5 miljarder dollar.

1988 juli: Luftfarten avregleras i Skandinavien med undantag av trafik på Stockholm, Göteborg, Oslo, Bergen och Köpenhamn vilka orter har SAS viktigaste linjer.

1988, 1-3 juli: SAS inför på försök rökförbud på samtliga inrikeslinjer i Sverige och Luftfartsverket inför rökförbud i de flesta terminalerna. 1 september permanentar SAS förbudet.(**Omformuleras?**)

1988 augusti: Linjeflyg skriver kontrakt på inköp av sex Boeing 737-500. De första avses levereras 1991.

1988, 25 augusti: Första versionen av BA-14 Starling, ett flygplan som skall klassas som ultralätt, från MFI i Malmö, provflygs. Projektet lades på is 1990.

1988, 21 september: Pierre Holländer gör under en timmes tid 199 loopingar över Bromma flygplats vilket noteras i Guinness rekordbok.

1988, 1 oktober: Lars-Erik Englund blir flygvapenchef (CFV). Han efterträdde Sven-Olof Olson.

1988, 9 oktober: Ett enmotorigt plan nödlandar på grund av bränslebrist omedelbart före landning på bana 26 på Arlanda. Den väntande follow Me-bilen kunde lokalisera planet som vid landningen erhöll endast mindre skador. De ombordvarande undkom oskadda.

1988, 11 oktober: De båda ombordvarande omkommer då en SK 60 från flygvapnet havererar under förbandsflygning.

1988, 9 november: FV får denna dag på Sätenäs leverans av en Beechcraft King Air som ges beteckningen TPp 101.

1988, 16 november: Swedairs flygplanverkstad på Sturup läggs ned av den nye ägaren FFV.

1988, 9 december: JAS 39 Gripen lyfter från Saabfältet för första gången efter lång försening av flygplanets utveckling. Förare var Stig Holmström.

1988, 15 december: Nils Söderberg avlider. Han var en central gestalt i svenskt flyg och även vad avser flyghistoriskt arbete. Född 1897, fick han 1921 som ung fortifikationsofficer flygutbildning i Malmslätt. Han blev snart en skicklig provflygare samt byggde upp en högklassig utbildning av flygare. För materielanskaffningen inför och i samband med andra världskriget var han central. Han ägnade senare sina krafter åt småflyget, bl a inom KSAK (generalsekreterare 1954-1964) och bidrog där till satsningen på hembygge av Jodel-plan, en lyckad fransk konstruktion, för vilka ritningsstatser inköptes. Senare var han flyghistoriskt verksam och drivande inom SFF och bedrev även ett aktivt författarskap, bl a med boken "Med spaken i näven" och en stor mängd artiklar i flyghistoriska ämnen.

1988, 16 december: Charterflygbolaget Transwede begär koncession för reguljär trafik från Göteborg direkt till Sundsvall och Luleå i ett försök att bryta SAS och Linjeflygs monopol. Man erhåller i mars nästa år koncession för direktlinjen Göteborg-Luleå.

1988, 17 december: Under övning i avancerad flygning utanför Linköping störtar en MFI-15 och de båda ombordvarande omkommer.

1989

♦ *Berlinmuren börjar rivas 9 november kl. 18.57.*

♦ *Den 8 september inträffar den hittills största flygolyckan i Norden då en norsk Convair 540 störtar i havet utanför Hirtshals på norra Jylland. Samtliga 55 ombord omkom.*

♦ *Under året levererar amerikanska tillverkare av affärs- och allmänflygplan 1.535 plan vilket visserligen är något fler än året innan men oerhört långt under de ca 15.000 maskiner man byggde årligen på 1970-talet.*

♦ *Den största flygolyckan i Norden äger rum 8 september då en norsk Convair 540 störtar utanför norra Jylland och 55 personer omkommer.*

SAS premiärflyger med sin första Boeing 767. Man startar 3 mars samarbete med Nippon Air.

Tre flygplan totalhavererade i flygvapnet under 1989, varvid två förare omkom. Civilt är däremot året ovanligt mörkt med 94 haverier, omkring 40 procent mer än de senaste årens snitt.

Helikopterföretaget Heliflyg AB bildas genom en sammanslagning av Sterner Aero AB, Jämtlands Aero AB och Heli AB.

Helikopterföretaget Arlanda Helicopter AB bildas med bas på Arlanda flygplats med incheckningsdisk i Terminal 4. Företaget opererar med åtta helikoptrar.

Helikopterföretaget Helikopter Transport AB bildas med bas i Grillby. Företaget är specialiserat för kraftledningsinspektioner och opererar med fyra helikoptrar.

1989, 31 januari: Mikael Carlsons Tummelisa-replika men med originalmotor, är i luften för första gången.

1989 februari: Staten köper en Saab 340 för hovet, regeringen och högre befattningshavare. Flygplanet levererades i februari 1990; beteckningen blir TP 100.

1989, 2 februari: Den första prototypen till JAS 39 Gripen havererar på Saabs flygfält i Linköping vid landningen efter den sjätte provflygningen. Föraren Lars Rådeström undkom med lätta skador. Televisionen hade en reportagegrupp på plats och delar av haveriförloppet visades upprepade gånger i televisionen. En utredning påvisar vissa brister i projektorganisationen.²⁵

1989, 18 februari: Ett svenskt ultralättflygförbund bildas.

1989, 27 februari: En genom Svensk Flyghistorisk Förenings försorg återuppbyggd Breguet B 1 överlämnas till flygvapenmuseet vid en ceremoni.²⁶

1989, mars: Företaget Ostermans Aero AB flyger påven Johannes Paulus från Danderyd till Vadstena kloster med en Bell 222UT helikopter. Två av marinens HKP 4 flyger påvens följeslagare medan polisens Stockholmshelikoptrar sköter övervakningen.

1989, 1 mars: En ny miljöskatt på flyget höjer biljettpriset 2 procent. Den beräknas dra in 60 miljoner till statskassan.

1989, 13 mars: Första avsnittet av Lars Molins TV-serie "Tre Kärlekar" sänds av SVT. Serien sänds i två omgångar om 16 avsnitt under 1989-1991 och blir mycket omtyckt. En på marken bogserbar "fullskalamodell" av en S 16 Caproni har tagits fram för vissa scener av SVT:s snickeriateljé under ledning av Göthe Johansson.

1989, 16 mars: En SK 60 från F 5 kolliderar efter start från Jokkmokk med marken nära Gällivare varvid de båda ombordvarande omkommer.

1989, 2 april: Den nordiska telekommunikationssatelliten Tele-X sänds upp från Kourou i Franska Guyana och börjar nio aktiva och framgångsrika år i rymden.

1989, 4 april: Flygmaterielverket anser att det blir för dyrt att utveckla en svensk radarjaktrobot till JAS 39 Gripen, även vid ett eventuellt samarbete med Storbritannien. Kostnaden bedömdes uppgå till 10 miljarder.

1989, 12 april: [Landvetter får besök av en Air France Concorde, F-BVFC.](#)

1989, 28 april: 5 svenskar omkommer i sin Cherokee när de över Vejle i Danmark kolliderar med ett segelflygplan vars pilot räddar sig med fallskärm.

1989, 29 april: Motorseglaren Windex 1200 premiärflyger i Eskilstuna, registrerad SE-XSH och med Sakari Havbrandt vid spakarna. Efter uppbyggnad startar Sakari motorn, vid tillfället en trecylindrig tvåtakts stjärnmotor från König. Typen är utvecklad ur Windex 1100 som flög f f g i mars 1985.

1989, 8 maj: En Beech 99, SE-IZO, tillhörig Holmström Flyg AB störtar under inflygning till Oskarshamns flygplats. Samtliga 16 ombord omkommer, däribland politikern John-Olle Persson. Olycksorsaken var främst en oavsiktlig baktunghet bl a genom passagerares varierande vikt.

1989, 16 maj: En strejk omfattande ca 250 piloter i regional- och taxifygbranschen börjar. Den kom att vara i ca tre veckor och rörde främst anställningstryggheten.

1989, 19 maj: Flygvapenmuseum i Malmen, etapp 2, invigs.

1989 juni: Under Paris Airshow meddelade Saab att American Airlines undertecknat ett kontrakt för 50 Saab 340 med optioner för ytterligare 50 st 340, samt 50 st Saab 2000. Detta var den största svenska exportordern någonsin och värderades vid denna tidpunkt till strax under 10 miljarder SEK. Vid samma flygmässa beställer schweiziska Crossair 25 Saab 2000 och tar option på ytterligare 25.

1989, 7 juni: Den sista flygningen med en SAS DC-8 äger rum. Man startar och landar på Arlanda och flyger en tur med speciellt inbjudna varvid bl a Öregrund och Borlänge överflygs.

1989 juli: Linjeflyg upplever en stark tillväxt med 30.000 fler passagerare per månad än beräknat. Man får hyra in både plan och piloter, de senare från Australien.

1989, 21 juli: Luftfartsverket meddelar att dess vinst för 1988 blev 500 miljoner. Varje anställd får en bonus på 1.000 kronor.

1989, 27 augusti: Med en veckas festligheter firar Boden stad sitt 70-årsjubileum och AF 1 sitt 30-årsjubileum med bland annat flyguppvisning på Bodens flygfält.

1989, 27 september: Saab meddelar att man avser bygga ut tillverkningslokalerna i Linköping för 600 miljoner kronor, främst för att klara av beställningarna av Saab 2000.

1989, 1 oktober: Till ny chef för AF 2 utses överstelöjtnant Hans Wiig.

1989, 5 oktober: Till ny chef för AF 1 utses överstelöjtnant Sven-Olof Kuoppola.

1989, 29 november: När VM i ballongflygning avslutas i japanska Saga erövrar Jan Balkedal en hedrande

femteplats.

1989 december: SAS beställer ytterligare tre Boeing 767.

1989, 28 december: Linjeflyg flyger reguljärt med en helt kvinnlig besättning för första gången inom bolaget. Kapten är Monica Jones-Wismar och Jessica Ghazala styrman, medan Karin Eriksson och Ann Vesterdahl tjänstgör i kabinen.

Noter:

¹ Weedhopper SE-YAP beskrivs och "provflygs" i en artikel i tidskriften MACH 7 hösten 1981 av Sven-Harald Andersson.

² 1981 köptes en tredje Bell 47samt en Bell 206 Jet Ranger. Ytterligare en Bell 206 Jet Ranger köptes 1987 och tre år senare köptes en Bell 206 Long Ranger då alla Bell 47 var sålda. 2003 kompletterades helikopterflottan med en Eurocopter EC 120B.

³ Det första numret av flygtidningen Mach, med "Mach1" i titeln, är daterat andra kvartalet 1980. Tidningen, under ledning av Kurt Karlsson och Sven-Harald Andersson, utkom sedan med fyra nummer årligen. Sista numret blev "MACH71", daterat 4 kvartalet 1997, dvs en utgivning under hela 18 år. Tidningen övergick sedan till att existera enbart på Internet på <http://www.mach-flyg.com/>.

⁴ Ikaros 2006 beskrivs Gripens tillkomstprocess av Jan Ahlgren, Anders Linner och Lars Wigert, inkluderande turerna kring B3LA och andra alternativ, bl a utländska plan.

⁵ En tillbakablick på segelflyget i Stockholm ges i "I luften, Flygets årsbok 1981" (redaktör Pej Kristoffersson, Liber förlag, 1980).

⁶ Jan Carlzon blev en i arbetslivsdebatten mycket populär gestalt som förespråkare för idéer av typ "riv pyramiderna".

⁷ "1979 beslutades att kvinnor skulle kunna påbörja en frivillig grundutbildning inom flygvapnet och år 1981 slogs det fast av riksdagen att rekrytering till befälspositioner inom försvaret kunde göras oavsett vilket kön den sökande innehade. Det skulle dock dröja ända till år 1989 tills kvinnor fick tillträde till samtliga militära yrkesområden, och ytterligare fem år till 1994, innan kvinnor kunde göra värnplikten utan att vilja vidareutbilda sig till officerare." Citat ur Sara Janssons studie "En riktig kvinna" vid Statsvetenskapliga Institutionen vid Lunds Universitet, 2005.

⁸ Vid inspelningen av filmen "Ingenjör Andréas luftfärd" används en varmluftballong för att representera gasballongen "Örnen". Det tog 24 personer 20 dagar att knyta de 15.168 knutarna i ballongens nät. I "Flyg 85" från *Bevingade Ord* har Hans Åkerstedt närmare beskrivit denna ballong, bakom vars konstruktion stod Janne Balkedahl. (Även det på 70-talet byggda första svenskbyggda luftskeppet någonsin, "Hammlätt", beskrivs.) "Örnen-replikan" gjorde sin första friflygning någon tid före inspelningen av starten. Max von Sydow, som gestaltade S. A. Andrée, övningsflög med ballongen "Ruth". I samband med projektet erövrade Hans Åkerstedt det första gasballongcertifikatet på över 46 år.

⁹ Om detta Adam Guls farväl till Västerås i augusti 1981 och det fortsatta livet på Tullinge kan läsas i Gösta Norrbohm och Bertil Skogsbergs krönika över F 18, "Flygande högvakt" (BM-förlaget, Mjölby 1985).

¹⁰ Denna händelse skildras ur ett flygvapenperspektiv av Bjarne Darwall i boken "Luftens dirigenter" (*AHR 2004*).

¹¹ Boeing 747 användas i ytterligare några år efter 1983 i SAS, bl a med inhyrda plan. Några av planen var kombinerade passagerar/fraktplan. Den officiellt sista turen går i maj 1987. 1996 återkommer typen som fraktplan i SAS. Se Åke Halls bok "Svenska Vingar 5 –Luftens vikingar" (*AHR 2002*).

¹² Valet och utformning av arméflygemblemet - det bevingade svärdet - beskrivs av Jan von Konow i boken "Arméflygets historia".

¹³ I Flygrevyn nr 5/6 1986 skriver Christina Lindberg om "Janne Carlzons badankor", dvs SAS två svävere i Öresund. De är av en brittisk typ AP 1-88 som kan ta 78 passagerare.

¹⁴ Några händelser i veteranplanet Daisys "tillblivelse": 1982 såldes planet av flygvapnet till två svenska flygentusiaster, Ingemar Wärme och Jimmie Berglund. Senare inträdde också Björn Löwgren som ägare. 1983 sålde de tre planet till den nybildade stiftelsen Flygande Veteraner som bildats för att hålla planet i drift, tekniskt och ekonomiskt. Daisy tros vara det namn planet bar i USAAF 1943.

¹⁵ Om leveranser av HKP 9 till armén och flygvapnet kan läsas i "Svenska Vingar 1" från Air Historical Research, sid 80.

¹⁶ Trots att planet, en Piper Cherokee Lance, slår ned bara 900 meter från banändan, tar det över tre timmar i den dimmiga natten att finna vraket, trots att nödsändaren fungerat.

¹⁷ Flygbolaget Transwedes historia och dess uppgående i andra företagskonstellationer har skildrats av Fredric Lagerquist i SFT 2/2005.

¹⁸ Nygeflyg och KSAK:s projekt "Sparven" (VLA-1) liksom några andra svenska projekt till "mycket lätta flygplan" såsom BA-12, Windex 1100, Flygfisken samt ett projekt JNS-280 från Linköpings flygklubb som var resultat av en idé-tävling i samarbete med Saab, presenteras av Freddy Stenbom i en artikel i årsboken "Flyg 85" (*Bevingade ord*).

¹⁹ Det på Kanarieöarna i juni 1985 havererade planet ingick tillsammans med ytterligare en Safir, (en f d SK 50B), och en Tiger Moth i en "flygcirkus" som förnöjt turisterna under något halvår när haveriet inträffade. Flera svenska piloter ingick.

²⁰ Forskningssatelliten Viking med en tomvikt av 2 286 kg var "extrapassagerare" på den Ariane-1-raket som skickade upp den franska fjärranalyssatelliten SPOT. Med Viking bedrevs forskning om fenomenen i magnetosfären fram till dess satelliten upphörde att fungera den 12 maj 1987. Rymdbolaget ledde Vikingprojektet på uppdrag av Statens delegation för Rymdverksamhet (senare Rymdstyrelsen). Viking utvecklades av SAAB med Boeing Aerospace som en viktig medleverantör och medförde instrument för att mäta elektriska och magnetiska fält, laddade partiklar, vågfenomen i plasmat och för att ta bilder av norrskenet i ultraviolett ljus. Instrumenten levererades av forskargrupper i Sverige, Danmark, Frankrike, Kanada, Norge, Tyskland och USA.

²¹ Per Fornander har i ett drygt timslångt samtal i mars 2000 med Pelle Öberg och Páll Einarsson berättat om denna höjdrekordflygning 14 år tidigare, 1986, över Otsjö-trakten med ett Jantar Standard segelflygplan SE-TOF. Kylan var ett stort problem, den nedsatta sikten genom en nedisad huv gjorde navigeringen litet besvärlig, och syrgasmasken var inte heller så enkel att handha. Samtalet och många andra "smått historiska" segelflygberättelser finns utgivna på en CD-skiva, "Pelle Öberg - segelflyghistorier" spridd genom Göteborgs segelflygklubb. Innehållet framgår av http://www.gsfc.se/PDF/Pelle_Skronor.pdf.

²² Peter Liander har beskrivit denna defilering 1 juli 1986 som den upplevdes från baksits i en J 32D i en artikel i Flygrevyn nr 5/6 1986.

²³ Den omkomne Tord Grims var utvald som JAS-provflygare nr 2. Olycksplanet MFI-17, SE-FIN, hade 1983 brukats vid prov med en annorlunda vinge och då kallats MFI-18 men därefter fått tillbaka det "ordinarie" vingparet.

²⁴ Fellandningen i Emmaboda med Linjeflygs F-28:a SE-DGP är skildrad i Michael Sanz bok "Linjeflyg - från start till landning", sid 230 (första upplagan) (*AoH*).

²⁵ Gripenhaveriet 2 februari 1989 och de utredningar som blev följden härav redovisas bl a i Bo Widfeldts bok "Im Memoriam" (*Air Historical Research, Nässjö, 2002*)

²⁶ Restaureringen av Breguet B 1 och planets historia skildras i Flyghistorisk Revy 32. Se även FM 4/1989 för ett reportage om överlämningen till flygvapenmuseet.